

Rinnekoti-Säätiön Espoon Lakiston asemakaava-alueen lahopuukovakuoriaisten esiselvitys vuonna 2009

Ilpo Mannerkoski & Marko Nieminen

Lahopuulla elävien kovakuoriaislajien esiintymismahdollisuuksia Rinnekoti-Säätiön alueella Espoon Lakistossa selvitettiin kesällä 2009 asemakaavan laatimista varten. Erityisesti arvioitiin Rinnekodin ympäristössä sijaitsevien, etukäteen lahoppuustoisiksi todettujen metsäalueiden merkitystä monipuolisen kovakuoriaislajiston, erityisesti uhanalaisten ja harvinaisten lajien kannalta. Tässä muistiossa esitetään yleisarviointi lahoppuualueesta ja lyhyesti alueilla tehdyt kovakuoriaishavainnot sekä toimenpidesuositukset. Työn tilaaja on Rinnekoti-Säätiö ja toteuttaja Faunatica Oy.

1. Menetelmät

Arvioinnin teki Ilpo Mannerkoski 17.6.2009. Se toteutettiin kävelemällä kattavasti lahoppuualueiden 1 ja 2 kaikissa osissa (kuva 1). Lahoppuukovakuoriaisten mahdolliset elinpuut tutkittiin tarkemmin ja niistä etsittiin kovakuoriaisia. Etsintä tapahtui lähinnä kääpien ja runkojen pinnalta sekä myös kuoren alta ja lahoppuusta. Lisäksi kuoriaisia kerättiin kenttähaavilla aluskasvillisuudesta puiden ympäriltä. Lajistoa oli varauduttu selvittämään tarvittaessa myös seulomalla puiden kuorta tai lahoppuuta, mutta lupaavia seulontakohteita ei löytynyt.

2. Tulokset

Alue 1

Alue on pääasiassa itään viettävää osittain jyrkkää ja kallioista rinnettä, joka rajoittuu idässä maantiehen ja lämpökeskuksen pihaan. Lähes koko rajatulla alueella aivan eteläisintä osaa lukuun ottamatta on melko paljon lahoppuuta, jonka määrässä on kuitenkin aika paljon paikallista vaihtelua. Pääasiassa lahoppuu on kuusta, sekä pystyyn kuolleita että kaatuneita puita. Pääosa kuusista on ollut kuolleena jo useampia vuosia. Yksittäisiä koivupötkkelöitä on myös aika paljon, jotkut varsin kookkaitakin. Haapaa alueella on niukasti ja haapalahoppuuta hyvin vähän.

Kääpiä lahoppuissa on kohtalaisesti, kuitenkin pääasiassa yleisimpiä lajeja taulakääpää (*Fomes fomentarius*) ja kantokääpää (*Fomitopsis pinicola*), jonkin verran myös pötkkelökääpää (*Piptoporus betulinus*). Harvinaisia tai uhanalaisia kovakuoriaislajeja ei tavattu, eikä sellaisten esiintyminen alueella ole kovin todennäköistä. Yleisempää kuusi- ja koivulahoppuiden sekä niillä kasvavien kääpien peruslajistoa löytyi kuitenkin hyvin, joten vähän vaativampienkin lajien esiintyminen on mahdollista.

Havaittuja kuolevissa tai kuolleissa puissa ja niillä kasvavilla käävillä eläviä kovakuoriaislajeja (s = havaittiin pelkkiä syömäjälkiä):

Suikuvilistäjälaaji *Oxypoda alternans*
 Sienivilistäjälaaji *Gyrophana boleti*
 Tuomaanjumi *Anobium thomsoni* (s)
 Lehtipuupiirtäjä *Hylecoetus dermestoides* (s)
 Havukaarniainen *Rhizophagus dispar*
 Kirjopimikkä *Diaperis boleti*
 Haisupimikkä *Bolitophagus reticulatus*
 Kuusijäärät *Tetropium* spp. (s)
 Sarvijaakko *Acanthocinus aedilis* (s)
 Sinipötkykärsäkäs *Magdalis violacea*
 Koivunmantokuoriainen *Scolytus ratzeburgi* (s)
 Havutikaskuoriainen *Trypodendron lineatum* (s)
 Lehtitikaskuoriainen *Trypodendron signatum* (s)
 Vaippaniluri *Hylurgops palliatus* (s)
 Monikirjaajat *Polygraphus* spp. (s)

Uhanalaisia tai harvinaisia lajeja ei siis havaittu.

Alue 2

Alue 2 Rinnekodin kaakkoispuolella on laajempi ja pinnanmuodoiltaan monipuolisempi kuin alue 1. Kovakuoriaislajiston kannalta suurin osa siitä on kuitenkin melko mielenkiinnostonta, sillä lahoppuustoa on niukasti ja se on liian hajallaan. Alueen pohjoisosassa pienen lammen eteläpuolella on kuitenkin kohtalaisen laaja alue, jolla kasvaa isoja haapoja. Puut ovat pääasiassa vielä melko hyväkuntoisia, mutta haavankääpää (*Phellinus tremulae*) kasvaa monissa rungoissa. Alueella on yksi iso haapapötkkelö (6695611:3370995 YKJ) ja ainakin yksi iso kolohaapa (käpytikan pesä) (6695631:3371009 YKJ). Haapakuvion reunoilla (varsinkin eteläreunassa pienten kallioiden välisessä notkelmassa) on myös muuta lahoppuuta runsaammin.

Alueelta 2 ei arvioinnin yhteydessä tehty mainittavia kovakuoriaishavaintoja, eikä lajistoa ole tarpeen selvittää tarkemmin tässä vaiheessa.

3. Suositukset

Kovakuoriaislajiston yksityiskohtaisempi selvittämien puunrunkoihin kiinnitettävien ikkunapyydysten avulla antaisi melko kattavan kuvan lajistosta, mutta odotukset uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymisen suhteen ovat vähäiset ja pyynnin vaatima työmäärä suuri. Emme pidä pyyntiä tai muita jatkoselvityksiä tässä vaiheessa tarpeellisina.

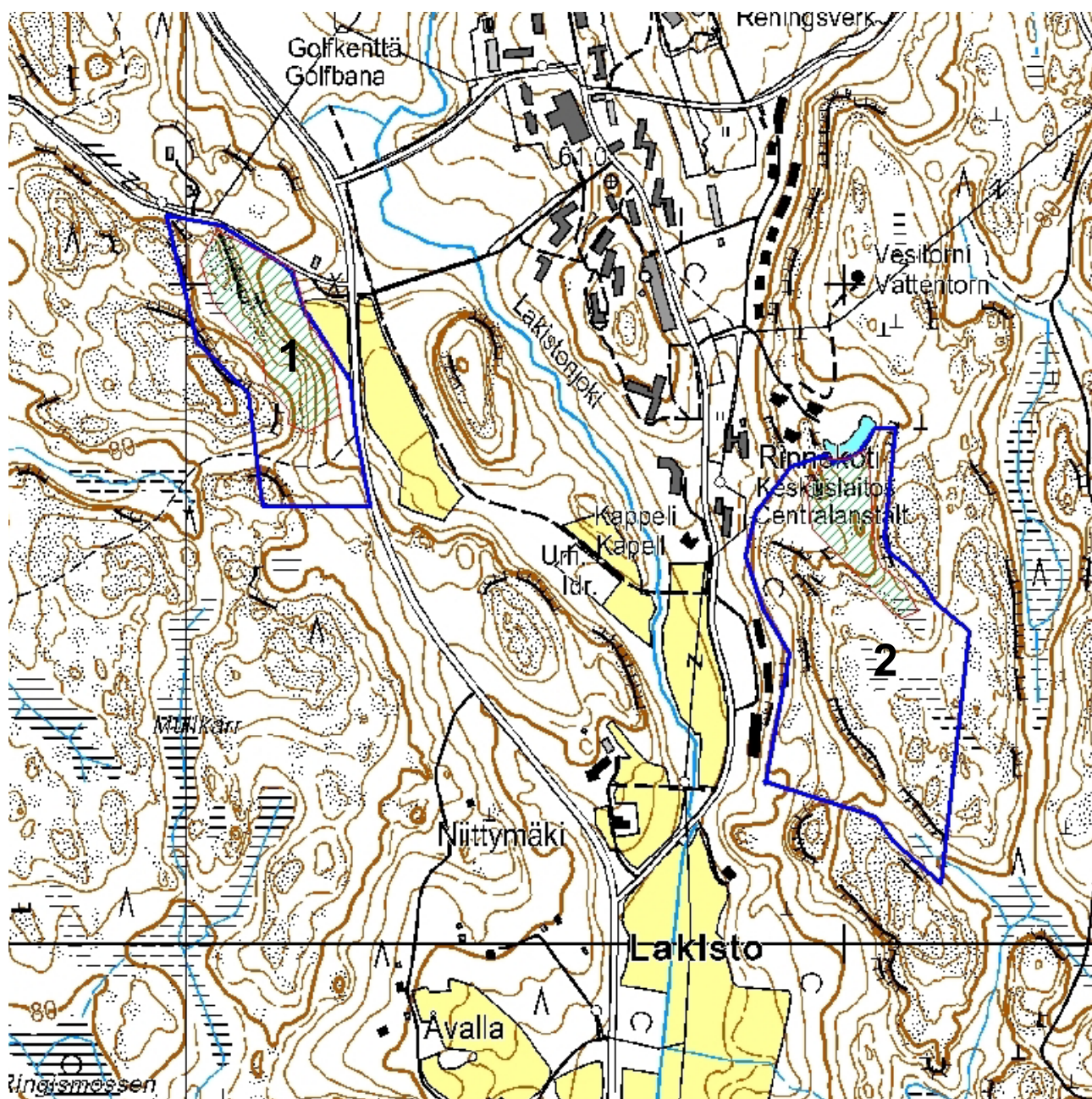
Haapojen vanhentuessa ja haapalahoppuun runsastuessa on selvityksen tarve arvioitava uudelleen 10-20 vuoden kuluttua.

Alue 1

Lajistollisen monimuotoisuuden kannalta olisi hyvin arvokasta jättää alueen puusto kehittymään luontaisesti (ks. rajausta kuvassa 1). Kaikki nykyinen ja jatkossa syntyvä lahopuu pitäisi joka tapauksessa säästää, vaikka muuta puustoa varovaisesti hakattaisiinkin. Vaikka kohde on melko pienialainen, se säilyttää hyvin siellä nykyisin elävää lajistoa, joka on monipuolisempaa ja edustavampaa kuin tavallisissa talousmetsissä. Lisäksi lajisto muuttuu aikaa myöten lahopuumäärän kasvaessa entistä monipuolisemmaksi.

Alue 2

Haavat pitäisi ilman muuta säilyttää, sillä puiden ikääntyessä niiden latvaosat alkavat tarjota elinmahdollisuuksia haavalla eläville kovakuoriaisille. Samalla puita rupeaa pikku hiljaa kuolemaan ja kolopuut voivat murtua, jolloin haavan lajisto saa edelleen monipuolisempia elinmahdollisuuksia. Vaikka haapakuvio on melko pieni, siitä voi ajan kuluessa kehittyä varsin edustava ja lajistollisesti monimuotoinen vanha haapametsikkö. Kuvio olisi parasta säilyttää kokonaan hakkaamattomana, vaikka havupuiden vähentäminen ei olennaisinta kovakuoriaislajistoa juuri haittaakaan (ks. rajausta kuvassa 1).

Kuva 1. Selvitysalueiden (siniset rajaukset) ja parhaiden lahoppualueiden (vihreät vinoviivoitukset) sijainnit.